

NACIONALINĒ POLITIKOS NUOSEKLUMO ATASKAITA

Lietuva

Rugpjūtis 2023

Pagrindiniai autoriai

Inga Puiša Lietuvos švietimo ir mokslo profesinė sąjunga

Aušra Fokienė Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centras

Julijana Choruža Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centras

Neringa Tolstych Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centras

Šis projektas buvo finansuojamas iš Erasmus+ programos paramos sutarties Nr.626147-EPP-1-2020-2-AT-EPPKA3-PI-POLICY

Šis leidinys atspindi tik autoriaus požiūrį, o Agentūra ir Komisija negali būti laikomos atsakingomis už bet kokį jame pateiktos informacijos panaudojimą.

Įvadas

TRANSVAL-EU projektas

Pekeliami įgūdžiai dažnai yra tik numanoma esamo kompetencijų patvirtinimo ir konsultavimo proceso dalis. TRANSVAL-EU projekto tikslas – eksperimentuoti, kaip tuos įgūdžius paversti aiškesniais ir įgytas pamokas įtraukti į kompetencijų patvirtinimo ir gairių nuostatas. TRANSVAL-EU siūlo novatoriškus neformaliojo ir savaiminio mokymosi metu įgytų perkeliamų kompetencijų patvirtinimo metodus, kurie buvo išbandyti penkiose šalyse – Austrijoje, Belgijoje, Italijoje, Lietuvoje ir Lenkijoje.

TRANSVAL-EU siekia didinti kompetencijų pripažinimo vertintojų, konsultantų ir profesinio orientavimo praktikų žinias ir informuotumą apie perkeliamas kompetencijas, didindama gebėjimus. Projektas stiprina tarpsektorinį praktikų, politikos formuotojų ir kitų suinteresuotųjų šalių bendradarbiavimą, siekiant sukurti nuoseklias kompetencijų pripažinimo sistemas. Projekto trukmė – 30 mėnesių, pradedant 2021 m. kovo 1 d. ir baigiant 2023 m. rugpjūčio mėn. Jis bendrai finansuojamas iš Erasmus+ programos (kvietimas KA3 politikos reforma – politikos eksperimentai).

TRANSVAL-EU nacionalinės ataskaitos

Paskutiniame projekto etape partneriai ieškojo galimybių sėkmingą eksperimentą, vykusį projekto rėmuose, paversti tvariais politikos pokyčiais.

Sėkminga politika dažnai priklauso nuo politikos nuoseklumo ir koordinavimo. Politikos nuoseklumas reiškia, kad politikos kryptys yra tarpusavyje susijusios, išvengiant dubliavimosi ir neveiksmingumo. Ji neatsiranda savaime. Jis reiškia, kad už politiką atsakingos institucijos, jų institucijos ir institucijų darbuotojai (politikos formuotojai) bendradarbiauja ir dalijasi žiniomis. Tai priklauso nuo to, ar šis bendradarbiavimas bus įgyvendintas politikos dokumentuose.

Mokymosi visą gyvenimą platforma (LLL), TRANSVAL-EU projekto partnerė, padedama kitų partnerių, ištyrė nuoseklumą Europos lygmeniu (žr. TRANSVAL-EU, Europos politikos nuoseklumo ataskaitą, 2023 m. rugpjūtis ir trumpąją jos versiją). Nacionaliniu lygmeniu (arba, Italijos ir Belgijos atveju, atsižvelgiant į regioninį aspektą) politikos nuoseklumo klausimą nacionaliniu ir regioniniu lygmenimis taip pat nagrinėjo partneriai iš penkių ES šalių ar regionų, kuriuose buvo vykdomas eksperimentas (Austrijos, Belgijos, Italijos, Lietuvos ir Lenkijos), ir partneris, atstovaujantis šiaurės šalims (Švedijos ir Islandijos atveju). Nacionalinės politikos darnos ataskaitos yra šių svarstymų rezultatai. Jose daugiausia remtasi dokumentiniais tyrimais ir dialogu su atitinkamomis projekte dalyvavusiomis valdžios institucijomis. Nacionalinės politikos suderinamumo ataskaitose, be kita ko, nagrinėjami klausimai, susiję su pagrindinėmis politikos kryptimis, susijusiomis su patvirtinimu, orientavimu, įgūdžiais ir kompetencija, šių politikos kryptių suderinamumu (pvz., terminologiniu suderinamumu), už

šias politikos kryptis atsakingų institucijų veiklos koordinavimu. Visose ataskaitose pateikiamos rekomendacijos politikos formuotojams nacionaliniu ir regioniniu lygmenimis.

Šio darbo rezultatai užbaigia ankstyvuosius tyrimus, atliktus pirmajame projekto etape, po kurio buvo paskelbta TRANSVAL-EU Europos padėties ataskaita apie perkeliamų įgūdžių patvirtinimą penkioms šalims ([atsiuntimo nuorodos čia](#)).

Lietuva – Politikos nuoseklumo ataskaita

Nacionalinės politikos darnos iššūkiai

Lietuva, būdama TRANSVAL-EU partnerė, pasirinko tikslingą profesinio mokymo mokyklų ir profesijos mokytojų grupę, kurie, be savo kasdienių mokymo pareigų, kartu su mokiniais dirba profesinio orientavimo srityje. Nacionaliniai tyrimai Lietuvoje atskleidžia didelius mokinių pasiekimų skirtumus tarp skirtingų savivaldybių, miesto ir kaimo mokyklų ir net mokyklų tame pačiame mieste. Lietuva atsilieka pagal įtraukimo į ikimokyklinį, priešmokyklinį ugdymą, suaugusiųjų mokymosi visą gyvenimą rodiklius. Socialinės atskirties rizikos grupėms, ypač jaunimui, nėra garantuojamos lygios galimybės dalyvauti visuomenės gyvenime, jos sunkiai integruojasi į darbo rinką. Taip pat trūksta dėmesio gabiesiems. Vienas iš didelių iššūkių – pedagogų kolektyvas: senstančios mokytojų bendruomenės atsinaujinimo sunkumai, itin dideli visuomenės lūkesčiai mokytojui, besikeičiantis mokytojo vaidmuo mokykloje. Visa tai verčia permąstyti pedagogų rengimo ir kvalifikacijos tobulinimo sistemas, įvairiomis priemonėmis didinti mokytojo profesijos prestižą.

Švietimo mokslo ir sporto ministerija Lietuvoje planuoja įgyvendinti **Gyvenimo įgūdžių programa** nuo 2023 m. - gyvenimiškų (perkeliamų) įgūdžių ugdymo diegimas ir intensyvinimas Lietuvos mokyklose. Gyvenimo įgūdžių programa bus skirta 1-10 klasių mokiniams. Programos tikslas – suteikti studentams galimybę nuosekliai ugdyti gyvenimui svarbius socialinius ir emocinius įgūdžius, sveikos gyvensenos nuostatas, išmokti saugoti savo ir kitų sveikatą bei gyvybę, pasirengti kurti asmeninius ir profesinius santykius. Jame bus integruotos kelios ankstesnės programos – sveikatos ugdymas ir ruošimas šeimai, žmonių saugumas, patyčių, smurto, narkotikų, alkoholio prevencija, socialinis emocinis ugdymas. Anot ministerijos, mokiniai, mokydamiesi gyvenimo įgūdžių, tyrinės savo ir kitų emocijas, mokysis atpažinti jas sukeliančius impulsus ir juos valdyti, ugdys įtraukaus elgesio įgūdžius, padedančius kurti santykius, dirbti ir bendradarbiauti.

Taip pat, [EBPO įgūdžių strategija Lietuva: vertinimas ir rekomendacijos](#) (2021) ataskaitoje pabrėžiama, kad be dalyvavimo švietimo programose ir jų baigimo, labai svarbu, kad bet kokios kilmės jaunuoliai išsiugdytų įvairius įgūdžius iki aukšto lygio ir kurtų didelius savo ateities lūkesčius. Tačiau studentai Lietuvoje neugdo aukšto lygio įgūdžių. Sėkmingas jaunų žmonių įgūdžių, reikalingų darbui ir gyvenimui, aprūpinimas turėtų teigiamai paveikti jų užimtumo rezultatus ir sumažinti įgūdžių neatitikimą. Nors Lietuvoje yra didelė ir didėjanti

aukšto lygio įgūdžių paklausa, švietimo sistemos sėkmė tenkinant šiuos poreikius yra nevienoda, daugelis absolventų neatitinka savo darbo vietų. Taip pat viena iš EBPO aukšto lygio rekomendacijų „Pripažinti ir apdovanoti įgūdžius, kuriuos jaunimas įgyja per neformalųjį švietimą ir mokymą, įskaitant formalius egzaminus ir stojant į aukštąjį išsilavinimą“.

Tarpinstitucinis koordinavimas

Dvi ministerijos daugiausia užsiima įgūdžių ugdymu ir pripažinimu. Tai Švietimo, mokslo ir sporto ministerija bei Ūkio ir inovacijų ministerija. Nacionalinio ir regioninio lygmens koordinavimo klausimas Lietuvai neaktualus.

Prie KPMPC veikia nacionalinės profesijos mokytojų komisijos. Komisijos uždavinys – užtikrinti metodinį ir dalykinį profesijos mokytojų ir švietimo pagalbos specialistų bendradarbiavimą, siekiant gerinti profesinio mokymo kokybę savo veiklos srityje.

Derėjimas su ES politika

Viena iš europinių priemonių, kuria vadovaujama ir Lietuvoje, vykdant pagrindinių / perkeliamų įgūdžių inventorizavimo ir ugdymo politiką, yra ESCO (daugiakalbis Europos įgūdžių, kompetencijų, kvalifikacijų ir profesijų klasifikatorius). ESCO yra strategijos „Europa 2020“ dalis. ESCO klasifikatoriuje nustatomi ir suskirstyti į kategorijas ES darbo rinkai ir švietimui bei mokymui svarbūs įgūdžiai, kompetencijos, kvalifikacijos ir profesijos. ESCO naudojimas darbo pasiūlymuose, tyrimuose, didelių duomenų analizėse ir kt. padeda švietimo ir mokymo paslaugų teikėjams suprasti, kokių įgūdžių reikia darbo rinkoms. ESCO reikia nuolat tobulinti, kad ji išliktų pridėtinė vertė darbo rinkai ir švietimo bei mokymo sistemoms, nes darbdaviai nuolat prašo naujų profesijų ir įgūdžių, o mokymo programų ir terminų pakeitimai taip pat reguliariai įvedami į švietimo ir mokymo programas.

KPMPC yra nacionalinis atskaitos taškas Lietuvoje. EQAVET NRP yra Europos profesinio mokymo kokybės užtikrinimo tinklo – EQAVET tinklo, kuriame dalyvauja visų Europos valstybių narių nacionaliniai atskaitos centrai, dalis. Tinklo tikslas – sukurti bendrą Europos profesinio mokymo kokybės užtikrinimo sistemą, vadinamąją EQAVET sistemą.

Politikos rekomendacijos Lietuvai

- ANKSTYVINIS PROFESINIS ORIENTAVIMAS

Profesinis orientavimas pradedamas teikti jau pradinėje mokykloje, 1 klasėje (maždaug 7 metų amžiaus moksleiviams), siekiant panaudoti perkeliamas kompetencijas skatinant mokinių pasirinkimą tinkamų profesijų ir reguliariai jas vertinti siekiant įvertinti pažangą.

- MOKYTOJŲ KVALIFIKACIJA.

Nors bendrosios/perkeliamos kompetencijos yra integruotos į profesinį mokymą, mokytojai neturi pakankamai žinių ir patirties, kaip jas ugdyti, kad kompetencijų vertinimas būtų įtrauktas į pagalbines profesinių mokyklų mokinių karjeros planavimo priemonę. Pilotinis etapas atskleidė poreikį labiau įsitraukti dėstytojams, karjeros konsultantams turėti daugiau priemonių perkeliams gebėjimams įvertinti tokiais etapais kaip studijų programos pasirinkimas, karjeros planavimas apskritai, asmeninių stipriųjų ir silpnųjų pusių pažinimas. studentai. Sistemingas perkeliamų įgūdžių pripažinimas profesinio mokymo įstaigų sektoriuje Lietuvoje vis dar yra niša.

- REIKALINGI TEISINIAI VEIKSMAI.

Perkeliamų kompetencijų vertinimas ir pripažinimas turėtų būti įformintas teisės aktais.

- SĄMONINGUMO DIDIMAS NACIONALINIŲ LYGMENIU.

Profesinio mokymo besimokančiųjų, kurių perkeliama įgūdžiai buvo vertinami, imtis atstovavo gana plačią amžiaus grupę nuo 18 metų neturinčių darbo patirties jaunuolių iki penkiasdešimtmečių, kurie ten perkvalifikuoja arba kelia kvalifikaciją profesinėse mokyklose. Prieš pradėdami vertinti jų įgūdžius, diskusija paprastai turėjo prasidėti nuo perkeliamų įgūdžių termino ir sampratos paaiškinimo. Taip pat pastebėta, kad jaunesni besimokantieji labiau pasitiki savimi nei patyrę: nepakankamas savęs vertinimas ir perversinimas buvo susiję su amžiumi. Po įvertinimo besimokantieji pateikė grįžtamąjį ryšį, kad perkeliamų įgūdžių pripažinimas labiau reikalingas asmeniniam profesiniam orientavimui, o ne formaliam sertifikavimui. Absoliuti dauguma besimokančiųjų išreiškė norą gauti atnaujinimus ir tolimesnes konsultacijas / įvertinimus apie savo perkeliamus įgūdžius, kurie padeda geriau ir objektyviau atspindėti ir profesinius gebėjimus. Tolesnis veiksmų planas, kaip didinti visuomenės informuotumą apie perkeliamus įgūdžius Lietuvoje, apima pranešimus regioniniuose susitikimuose su politikos formuotojais; pristatymai ir diskusijos su kitomis profesinio mokymo įstaigomis įvairiuose Lietuvos regionuose. Paklausos ypatumai gali skirtis, tačiau ankstesnio mokymosi, įskaitant perkeliamus įgūdžius, pripažinimo tema yra aktuali problema, aptariama kaip vienas iš strateginių tikslų įvairiuose regionuose.

Nuorodos

EBPO (2021), EBPO įgūdžių strategija Lietuva: vertinimas ir rekomendacijos, EBPO įgūdžių studijos, EBPO leidyba, Paryžius

Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija 2023 m. balandžio 20 d. Nr. V-570 ĮSAKYMAS DĖL PRADINIO, PAGRINDINIO IR VIDURINIO UGDYMO PROGRAMŲ APRAŠO PATVIRTINIMO

Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2022 m. rugpjūčio 24 d. Nr. 847 NUTARIMAS DĖL PROFESINIO ORIENTAVIMO TEIKIMO TVARKOS APRAŠO PATVIRTINIMO